

Seitsenpäiväinen viikko tunnettiin varhain myös Aasiassa. Vanhimmat kiinalaiset dokumentit mainitsevat sen 4. vuosisadalla. Taustalla vaikuttavat mahdollisesti Persiasta lähtöisin olleiden manikealaisten pappien opetukset, jotka sopeutuivat synkretismissään helposti kiinalaisiin uskontoihin. Intialaiset hyödynsivät seitsenpäiväistä viikkoa astronomisissa ja astrologisissa tutkimuksissaan 500-luvulta alkaen.

Japaniin seitsenpäiväinen viikko matkasi Kiinasta 700-800-lukujen vaihteessa eläneen buddhalaisen munkin Kōbō Daishin mukana. Seitsemän päivää liittyivät Japanissakin astrologiaan, planeettojen ja kuun vaiheiden seuraamiseen pikemmin kuin ajan mittaamiseen. Viikonpäivien nimet viittaavat kiinalaisesta astrologiasta tuttuun elementtijaotteluun:

sunnuntai – *nichiyōbi*, aurinko, yang
 maanantai – *getsuyōbi*, kuu, yin
 tiistai – *kayōbi*, tuli
 keskiviikko – *suiyōbi*, vesi
 torstai – *mokuyōbi*, puu
 perjantai – *kinyōbi*, metalli
 lauantai – *doyōbi*, maa

Kristityssä Euroopassa keisari Konstantinus otti planeettaviikon virallisesti käyttöön vuonna 321. Kirkkoisä Tertullianus (n. 155–222) puolestaan korosti viikoittaisen pyhäpäivän tärkeyttä: ”Kristittyjen tulisi pidättäytyä maallisista toimista sunnuntaisin, elleivät he halua ilahduttaa Paholaista.” Monet alkujaan katolisen kirkon lähes pari tuhatta vuotta siten antamista elämänohjeista ovat säilyneet nykypäivään varsin yllättävilläkin tavoilla. Katoliseen uskoon kuuluu suositus pidättäytyä lihan syömisestä aina perjantaisin. Kalan nauttiminen sen sijaan on sallittua. McDonald’s ravintolaketjussa Yhdysvalloissa huomattiin 1960-luvun alussa, että hampurilaisten myynti romahti perjantaisin erityisesti katolisenemmistöisillä alueilla. Cincinnatiassa, Ohiossa McDonald’sia pyörittävä Lou Groen kehitti edelleen myynnissä olevan Fish-o-Filetin, jota myydään menestyksekkäästi ketjun ravintoloissa ympäri maailman – erityisesti perjantaisin!

Joulusta, Jeesuksen syntymäpäivästä, tuli tärkeä kirkkovuoden juhla vasta vuoden 400 paikkeilla. Ensimmäinen tunnettu maininta joulupäivästä löytyy roomalaisesta kalenterista vuodelta 354. Syntymäjuhlan ajankohdaksi

valittiin joulukuun 25., jotta roomalaisten varhaisempi talvipäivänseisauksen *Saturnalia*-juhla saisi kristillisen sisällön. Suomen kielen sana joulu johtuu muinaisenglannin sanasta *yule*, joka on myös ruotsin sanan *jul* taustalla. Taustalla kummittelee viikinkien vanha jumala Odin ja germaanisten heimojen talvijuhla. Englanninkielisen Christmas-sanan juuret löytyvät vasta 1000-luvulta, jolloin juhlaa vietettiin Kristuksen nimestä johdettuna kirkkopyhänä, *Christ’s mass* – Kristusmessu.

Skandinaavien ja germaanien jumalat hallinnoivat pohjoista pallonpuoliskoa. Vaikka Kuu ja Aurinko ovatkin säilyttäneet paikkansa myös suomalaisessa viikonpäivien luettelossa, löytyy jäljelle jäävien päivien nimistä joukko hurjia hahmoja. Tiistai on nimetty germaanisen sodanjumala Tiwin mukaan. Torstaina hallitsee salamointia ja ukkosen jylyä vasarallaan iskevä Thor. Perjantaina on kauneuden, rakkauden ja hedelmällisyyden jumalattaren Freyan päivä. Roomalaisten Saturnukselle nimeämä päivä on edelleen englanniksi *Saturday*, mutta suomen kielen sana lauantai onkin peräisin ruotsin kielen kylpemiseen viittaavasta sanasta *lögardagen*. Lauantaisauna on siten matkannut Suomeen viikinkien veneissä. Keskiviikko on saanut meillä nimensä käännöksenä germaanisista kielistä. Saksan *Mittwoch* tarkoittaa kirjaimellisesti keskellä viikkoa olevaa.

Roomalaisessa ja juutalaisessa kalenterrissa sunnuntai oli viikon ensimmäinen päivä. Euroopassa viikonpäivien järjestys yhtenäistettiin siten, että maanantaista tuli viikon ensimmäinen ja sunnuntaista viimeinen päivä. Suomessa järjestelmään siirryttiin 1973. Monissa Euroopan ulkopuolisissa maissa esimerkiksi Japanissa, Intiassa, Australiassa ja Yhdysvalloissa kalentereiden viikot alkavat edelleen sunnuntaista.

24 tuntia

Päivän ja yön yhdistäminen 24 tunniksi ei tullut mieleen varhaisille ihmisille. Päivä ja yö olivat heidän mielestään kaksi erillistä aikaa. Se ajankohta, josta uuden päivän katsottiin alkavan riippui pitkälti maantieteestä. Muinaiset egyptiläiset aloittivat vuorokauden auringon noususta. Juutalaiset ja muslimit sijoittavat sen nykyisinkin auringonlaskuun. Roomalaisten

ajanlaskussa vuorokausi alkoi ensin auringon noususta, mutta päivän pituuden vaihtelu johti alkukohdan siirtämisen keskiyöhön. Länsi-Euroopassa aamunkoitto oli uuden vuorokauden alku aina 1300-luvulle, lyömäkellon keksimiseen saakka. Astronomisen vuorokauden alkaminen keskiyöllä vakiintui virallisesti vasta vuonna 1925.

Pohjoisessa, jossa talvipäivät ovat lyhykäisiä, tai niitä ei kaamosaikana ole lainkaan, vuorokausien laskeminen yön mukaan oli luonnollista. Tästä johtuukin mielenkiintoinen kieleen liittyvä seikka: skandinaavisissa kielissä, esimerkiksi suomen sanassa vuorokausi tai ruotsin *dygn*, päivä ja yö on jo varhain liitetty yhteen. Englanninkielinen sana *day* puolestaan viittaa muinaiseen tapaan lukea vuorokaudet päivänvalon kautta. Vanhasta englanninkielestä on peräisin ajanmäärä fortnight, *fēowertyne niht*, joka tarkoittaa 14 yötä, eli kahta viikkoa.

Aikaan liittyvät käsitteet ja yksiköt ovat kulkeneet meille kaukaa. Tunnin mittakin on kotoisin faaraoiden maasta: egyptiläiset ottivat käyttöön päivän valoisan osan ja jakoivat sen kymmeneen tuntiin. Yksi tunti lisättiin aamu- ja toinen iltahämärää varten. Yöllä jäi 12 tuntia.

